

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННИКАУ БССР.

№ 70 (1604)

Аўторак, 5 верасня 1961 года.

Цана 4 кап.

3 ВЫСОКАЙ ТРЫБУНЫ

Гастролі абласных тэатраў рэспублікі ў Мінску закончыліся спектаклямі Гродзенскага і Гомельскага драматычных калектываў.

Ул. НЯФЕД,
кандыдат мастацтвазнаўчых навук.

У гэтых спектаклях — шмат цікавага, сапраўды творчага. І разам з тым многае выклікае пытанне або жаданне паспрачацца. Ясна адно — мы маем справу з сапраўды творчымі калектывамі, якія шмат працуюць, шукаюць, а ў такіх выпадках у рабоце бываюць не толькі здабыткі, але і недахопы.

Тэатр. Гэта — уладзе выбар. Трэба дамагацца таго, каб работа над беларускай драматургіяй у абласных тэатрах з эпізодычнай ператварылася ў сістэматычную.

Спектаклі абавязу тэатраў выкажыць роздум пра рэпертуар, сілу яго выхавальнага ўздзеяння на гледача, адзіства стэлі і паэтычнага жанра, пра ансамбль і мастацкія выразныя меры, народнасць і выключнае выразнасць спектакля і інш. Усе гэта пытанні, ад пэдагогічнага вырашэння якіх залежыць лёс спектакля і адносіны гледача да тэатра.

Наўрад ці варта было Гомельскаму тэатру траціць сілы на пастаноўку сентыментальнай мелодрамы А. Арбузава «Страчаны сын». У гэтай п'есе майстэрства буйнага мастака нібы пацямяла. Цэнтральныя яе вобразы — Пётр і Антон выглядаюць не столькі жывымі людзьмі, колькі схемамі, якія выказваюць пэўны тэзіс драматурга. Падзеі п'есы пабудаваны жывой, арганічнай сувязі з рэалісмаю, уяўляюцца іштучнымі.

«Страчаны сын» можа служыць яркім прыкладам таго, як няправільны ход думкі мастака пераходзіць у няправільнае ўласцівае яму майстэрства.

ПЕРШАЯ ўМОВА

Глядац заўсёды будзючы рэжысёрам і акцёрам, калі на спектаклях ён хвалюецца, перажывае, радуецца, смеецца. І заўсёды бывае засмучаны, калі спектакль яго не крунуў.

Першая ўмова поспеху спектакля — добрая і надзеяная п'еса, згодная ўсхваляваць гледача, зацікавіць яго.

Рэпертуар Гродзенскага і Гомельскага тэатраў, паказаны ў Мінску, дазваляе зрабіць вывад, што абодва калектывы далі сур'ёзна ставяцца да выбару п'ес. Тэатры правільна разумеюць задачы выхавання ў нашата гледача рыс і якасці чалавека новага часу. Асноўнае месца ў іх рэпертуары займаюць п'есы на сучасны тэмы.

Гродзенскі тэатр адкрыў свае гастролі пастаноўкай п'есы В. Шаўрына «Салдаты», якая расказвае пра жыццё і лёс савецкіх калектываў на істотна недахопы (кампазіцыйная раскіданасць, расцягненасць), п'еса выклікала цікавасць гледача. Праблема фарміравання новага чалавека ў барышце супраць мяшчанства і прыстаўлівальнасці ў п'есе «Дзедзя свай бліжнік» В. Лаўрышэва, «Чужы дом» М. Заруцкага, «Юнацтва маё» А. Школьніка, «У сьце ў палоне» М. Смірновай і М. Крайндэля, пастаўлены Гродзенскім тэатрам. Гэтыя п'есы не аднолькава вылі на сваіх ідэіна-мастацкіх вартасцях. Але ў кожнай з іх аўтарамі робіцца спроба адгукунацца на хвалюючыя пытанні нашата жывяцца і нечому навучыць гледача, што гэтыя пытанні падкажа. У большай ступені гэта ўладца В. Лаўрышэву і М. Заруцкаму. Яны з запалам і гневам выкрываюць тых, хто топча законы савецкай маралі, заснаваныя на пачуццях калектывнасці, таварыскай узаемадапамогі і строгай патрыятычнасці п'есе «Дзедзя свай бліжнік» і асабістым жыццём.

Мы добра разумеам прычыны, па якіх калектывы Гомельскага тэатра ўзялі за пастаноўку п'есы М. Пагодына «Кветкі жыцця». Гэта першая п'еса, у якой зроблена спроба расказаць пра выдатны з'яўшэння нашата часу — народнае брагдэ камуністычнай працы. На жаль, драматург даўка не вырашыў пастаўляць гэтыя пытанні даўна знаёмае і часта сустракае ў нашым жыцці. Колькі нешта даўно знаёмае і часта сустракае ў нашым жыцці. Колькі нешта даўна знаёмае і часта сустракае ў нашым жыцці.

Патрэба ўзлук умоўнае абароназдольнасці нашай сацыялістычнай дзяржавы, памнажыць яе матэрыяльны і духоўны багацці і быць заўсёды напалатовае, каб у любую хвіліну нанесці знішчальны ўдар па імперыялістычных разбойніках і недабрых фашысцкіх малойчыках, калі яны зачухнуць напасці на нашу родную зямлю.

Мір! Гэтае слова дарогае кожнаму сумленнаму чалавеку на нашай планеце. Трэба патрыць намаганні ў барацьбе за мір і не даць разгарзціца ваеннаму пажару. Мерапрыемствы Савецкага ўрада павінны прынесці да розуму тых, хто імкнецца распаліць агонь вайны.

Ю. СЕМЯНКА,
кампазітар.

ПЕРШАЯ ўМОВА

Не зусім удалы і выбар п'есы Бр. Тур «Пасія разлукі». Напісаная з веданнем сцены, з улікам рэагавання гледачоў, п'еса пабудавана жыццёвай праўды. Сутычкі савецкіх людзей з капіталістычнай рэалісмаю (у п'есе расказваецца пра пазеку прадаўніцкай савецкай інтэлігенцыі ў Францыі) паказаны схематычна, прымітывна, прасталяндна.

Вясёлыя камедыі «Наперад над адным дахам» М. Смірновай і М. Крайндэля, якая ўзняла пытанні дружбы людзей у нашым штодзённым жыцці, сустрала задушаныя цёплы прыём у гледачоў.

Мы ўбачылі таксама спектаклі «Без віны вінаватыя», «Танца», «Тры таварышы» (Гродзенскі тэатр); «Зімова казка», «Угрум-рака» і «Востраў Афразіты» (Гомельскі тэатр). Гэтыя назвы сведчаць пра тое, што тэатры жыва цікавіцца рускай і замежнай класічнай спадчынай і п'есамі сучасных драматургаў Захаду. Аднак тэатры, якія працуюць у нашай рэспубліцы на рускай мове, чэпінны аддаць больш увагі рускаму класічнаму рэпертуару.

Мяркуючы па некаторых спектаклях, сцэнічнае ўвасабленне рускай класікі ў абласных тэатрах яшчэ неаднакалае.

Трэба папярэчыць Гродзенскі тэатр, што ў яго рэпертуары адсутнічаюць п'есы беларускіх драматургаў. Спэсалькі на абмежаванасць выбару артысцкіх п'ес наўрад ці могуць быць перакарнальнымі Рэжысёр І. Папоў і інсцэніравальнік і паставіў раман Э. Рэмарка «Тры таварышы». А хіба нехта будзе зрабіць тое ж самае на аснове аднаго з многіх добрых праявіўных твораў беларускіх аўтараў? Думаецца, што можна і па-іншаму.

Рускія тэатры, якія працуюць у Беларусі, павінны больш цесна звязваць сваю творчую практыку з жыццём беларускага народа.

Тэатр выхоўвае

Дзедзя савецкага тэатра ніколі не павінны забываць аб тым, што наша мастацтва — мастацтва сацыялістычнага рэалізму — стаяць на пазіцыях палітычнай абароны і развіцця рэвалюцыйнага забаву народа і рашуча адмаўляючы ўсяго старога, пабудаванага перацкінуць на будучае. Гэтая палітычнасць у савецкай і адмаўляючы мае вялікае значэнне для выхавальнага ўздзеяння на гледача. Паўнацэнны пазіцы — неад'ёмна якасць савецкага мастака. У пераважнай большасці выпадках гэтая якасць існуе ў работах рэжысёраў і акцёраў. Але часам яна падмяняецца так званай «абстрактна-уяўнасцю», якая дазваляе глуміцца з'явы ці вобразы па-рознаму. У такім выпадку сіла ўздзеяння спектакля або вобразна на гледача прыкметна слабее. Вольна, напрыклад, спектакль «Танца» па п'есе Пяльшэва. Тут расказваецца пра аднаго простага настаўніка, які імат год свайго жыцця фанатычна прапаведваў

(Працяг на 2-й стар.)

ВЕРАСЕНЬ.

Фотаэціон С. ЧЫРЭШКІНА.

НЕ БЫВАЦЬ ВАЙНЕ-ПАЖАРУ!

МУДРАСЦЬ І СІЛА НАРОДА

У нашых думках і сэрцах жыве кожнае слова велічнай Праграмы чалавечага шчасця. Яе радкі ўразаюцца ў нашу памяць, як самая высокая паэзія заўтрашняга дня. Дзе ні ідзеш, што ні робіш, заўсёды чуеш унутры і ўраныста голас партыі: «Дарэчы перапісанне савецкіх людзей будзе жыццём пры камунізме!» А голас партыі — гэта голас нашага сумлення, голас лепшых сацыяльнаў народна, які старэйшу першую ў свеце сацыялістычную дзяржаву, пракаў першую дарогу ў космас і першы ў свеце будзе камунізм.

Калі на цябе замахваецца вораг, ты павінен сціснуць рукі ў кулак. І мы іх сціснулі. Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі і Савецкі ўрад прызналі неабходным часова затрымаць у складзе Узброеных Сіл СССР тых, хто выслужыў устаноўленай законам тэрміны ваеннай службы. Салдаты, матросы, сержанты і старшыні, якіх чакалі камбіна на палках нашай неабсяжнай краіны, якіх клічуць рыштвані новых гарадоў, ціхі заваду, сёння вымушаны не выпусціць са сваіх умелых і цвёрдых рук грозную зброю на рубяжы нашай Радзімы. Яны пільна ўглядваюцца ў яснае неба нашай Айчыны з аднай думкай, з адным клопатам, каб яны заўсёды было чыстае, каб спакойна спалі іх дзеці, каб усміхаліся маці, чытаючы іх пісьмы.

СВЯТЛО ЖЫЦЦЯ ПЕРАМОЖА

Над народамі нависла страшэнная небяспека трэцяй сусветнай вайны. Вылюды з Пентагона вышукваюць новыя спосабы знішчэння людзей і дамагаюцца стварэння «нейтронай бомбы».

Наш Савецкі ўрад робіць усё для таго, каб справа міру і дружбы народаў перамагла ўсім свеце.

Завы Савецкага ўрада па пытанні міжнародных адносін, апублікаваныя ў гэтыя дні, — дакументы выключнага гуманізму, грознае папярэджанне вайнуішым рэваншстам і іх зааказінікам гаспадарам.

Мы, савецкія людзі, горача падтрымліваем усё мерапрыемства Савецкага ўрада па ўмацаванню абароназдольнасці сацыялістычнай краіны. Калі ашалялы імперыялісты паспрабуюць парушыць мір на зямлі, яны будуць знішчаны.

Вярні, што святло жыцця пераможа чорную сіню смерці, якую нясуць чалавечтаў яго ворагі! — імперыялісты.

В. ПЛУШКАУ,
заслужаны артыст БССР.

Мы думаем аб спакое і шчасці, аб росквіце ўсіх чалавечых талентаў і магчымасцей, аб самым шчырым братэрстве ўсіх народаў. Багата, шчодро і прыгожа тды стане зямля Дзямі і шчаслівым будзе на ёй чалавек.

На ўвесь свет «Савецкі ўрад урачыста заяўляе, што Узброеныя Сілы СССР ніколі першымі не ўжывуць зброю». Гэта гаворыць міралюбівы працавіты савецкі народ. Мы любім жыццё, сонца, зорнае неба, сваю багату шчодрою зямлю. У нас столькі работ, столькі клопатаў пра шчаслівы заўтрашні дзень! Мы дабем пра будучае нашых дзяцей. Яны нараджаюцца і растуць, саргыты нашаю ласкаю і любоўю. Яны заўсёды ідуць ў першы асенні дзень у свае школы з букетамі кветак, і праводзяць у гэтую вялікую дарогу дужа занятыя мірнаю працай бацькі. А на іх светлыя галюккі састарэлыя вар'яты замахваюцца тупарылымі бомбамі.

І даўно даешся, што не ўсе гэта разумеюць, не хочучы ці баяцца зразумець. Усё мацней і мацней грукуюць на Захадзе жалезныя падковы салдацкіх ботаў. Зноў шаўляцца павучыня кіпцюры чорнай свастыкі. Аматыры вайны прагнуць крыві і людскіх пакутаў.

Не дазволім! Не дапусцім! — гаворыць кожны савецкі чалавек.

У наваліцы маці прыкрывае дзяцей сваімі грудзямі, яна становіцца пільнаю, як толькі ўбачыць на небасхіле навальнічную хмару. Наша маці — Камуністычная партыя заўсёды абарэгае сваіх дзяцей. Яна заўсёды гаворыць з імі адкрыта і проста, яна заклікае нас быць спакойнымі, упуцінімі і пільнымі, быць заўсёды на варце нашага шчасця.

І даўно даешся, што не ўсе гэта разумеюць, не хочучы ці баяцца зразумець. Усё мацней і мацней грукуюць на Захадзе жалезныя падковы салдацкіх ботаў. Зноў шаўляцца павучыня кіпцюры чорнай свастыкі. Аматыры вайны прагнуць крыві і людскіх пакутаў.

Мы пільны, бо нам дарогае кожнае сціблінка на нашай зямлі. Мы спакойныя, бо з нашай праўды і мужнасці, розум і сіла, сумленне і адзіства з усімі прагрэсіўнымі людзьмі планеты. Мы шчаслівыя, бо будзем камунізм, аб якім марылі лепшыя людзі ўсіх часоў і народаў.

Складанае міжнароднае становішча ў свеце, ваенная падрыхтоўка імперыялістаў ЗША і іх саюзнікаў па агрэсіўных блоках прымусілі Савецкі ўрад у мэтах беспякі нашай Радзімы часова спыніць звязненне ў зліце воінаў, якія адслужылі свой тэрмін службы ў арміі, а таксама аднавіць эксперыментальны ядзерны выбухі. Такі адказ на падальніцкую дзейнасць імперыялістычных колаў савецкія людзі цалкам ухваляюць і падтрымліваюць.

Савецкі Саюз хоча падпісаць мірны дагавор з Германіяй, пакончыць з рэшткамі другой сусветнай вайны, назавуць замацаваць мір на зямлі, а ў адказ на гэта нам прапачаюць вайну, узброюючы бундзсер, пырскуюць атрутай чалавеканенавісцкай прапаганды.

XXII з'езд Камуністычнай партыі Савецкага Саюза абмяркуе і зацвердзіць Праграму пабудовы камунізма ў краіне Савецкай. Нашы сарцы сёння галавуюць за яе, мы жывём і працуем па гэтай велічнай Праграме, заўсёды памятаючы, што ў ёй запісана: «Знішчыць вайны, замацаваць вечны мір на зямлі — істатрычная місія камунізма». Мы гэтую місію выконваем і выконваем. Мы зробім усё, каб красавала і дужа савецкая зямля, каб нашы дзеці спалі спакойна, каб яны вясною саджалі кветкі, а ўвясень збіралі адборнае насенне для заўтрашніх садоў.

Патрэба ўзлук умоўнае абароназдольнасці нашай сацыялістычнай дзяржавы, памнажыць яе матэрыяльны і духоўны багацці і быць заўсёды напалатовае, каб у любую хвіліну нанесці знішчальны ўдар па імперыялістычных разбойніках і недабрых фашысцкіх малойчыках, калі яны зачухнуць напасці на нашу родную зямлю.

Зааказініцы заправілі і недабрых генералаў НАТО шукаюць любую прычыну, каб паказаць свой вайнуішы дух, каб непаполаць чалавечтае новай вайною, каб увесць час трымаць нервы людзей у напружанні. Такой прычынай яны зрабілі так званую берлінскую праблему.

Дык будзем пільнымі, спакойнымі і дужымі! Будзем яшчэ больш, яшчэ лепш працаваць, яшчэ ўважлівей прыслуховуецца да кожнага слова нашай партыі; у ім ісціна, мудрасць і сіла народа.

Мір! Гэтае слова дарогае кожнаму сумленнаму чалавеку на нашай планеце. Трэба патрыць намаганні ў барацьбе за мір і не даць разгарзціца ваеннаму пажару. Мерапрыемствы Савецкага ўрада павінны прынесці да розуму тых, хто імкнецца распаліць агонь вайны.

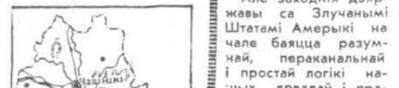
Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў, адказваючы на пытанне амерыканскага журналіста Д. Пірсана, ясна і зразумела сказаў: «Давайце падпішам мірны дагавор, давайце ўстанавім для Заходняга Берліна статус вольнага горада, давайце дадзім яму ўсе неабходныя гарантыі». Савецкі ўрад даўно заўважэ, што заўсёды гатовы сесці за круглы стол для мірных перагавораў.

Але заходнія дзяржавы са Злучанымі Штатамі Амерыкі на чале бавяцца разумнай, перакарнальнай і простаю логікай нешых давадзёў і прапановаў.

Мы добра разумеам прычыны, па якіх калектывы Гомельскага тэатра ўзялі за пастаноўку п'есы М. Пагодына «Кветкі жыцця». Гэта першая п'еса, у якой зроблена спроба расказаць пра выдатны з'яўшэння нашата часу — народнае брагдэ камуністычнай працы. На жаль, драматург даўка не вырашыў пастаўляць гэтыя пытанні даўна знаёмае і часта сустракае ў нашым жыцці. Колькі нешта даўно знаёмае і часта сустракае ў нашым жыцці.

Вырашце сілаю спрэчкі хоча толкі

Ю. СЕМЯНКА,
кампазітар.

Сяргей ГРАХОУСКІ.

БУДНІ АДНАГО РАЁНА

Возера Чарэйскае.

Есць на беларускай зямлі няма-ла прыгожых, зялёных месцаў, праслаўленых у вершчах і казках, легендах і песнях. Азёры Браслаўшчыны і Мядзельшчыны, Дняпро і Нёман, Свяцязь і Нарач, Палік і Бярэза-рака. Хто не чуў пра іх, хто іх не ведае?

Нічога, што з першага позірку магло б узрушыць чалавека сваёй веліччу. І, тым не менш, ёсць тут, як і ў кожным куточку роднай савецкай зямлі, такоа, аб чым варта гаварыць, пісаць, сьпяваць. Зірніце на наш першы малюнак. Гэта — Чарэйскае возера. Хіба яго прыгожасць не варта добраў, узнесла песні. З далёкага Сярэднявечча ўзвышша прышывавалі сюды, да Чарэйскага возера, ланцугі высокіх гліністых узгоркаў, падступілі да вадзі стромкімі, абнарыўшымі берагамі. І шумячы на тых берагах вясёлыя родныя бярозы і вербы.

У Чарэй, у вёсках Гара і Зямчак, Слабода і Раманоўшчына добра памятаюць камуніста Андрэя Млявага. Гэта ён у 1919 годзе арганізаваў першую ў раёне партыйную ячэйку і першую ў нашай краіне сялянскую насценную газету. Гэта ён і яго газета вялі барацьбу з кулакамі, царпавла растлумачвалі значэнне тых падзей, што адбываліся на роднай зямлі, клікалі сялян будаваць новае жыццё. Камуністы, якімі кіраваў Млявы, стварылі саўгас — першую на чарэйскай зямлі калектывную гаспадарку, якая потым адыграла велізарную ролю ў калектывізацыі раёна.

Прыгожае возера Чарэйскае. А

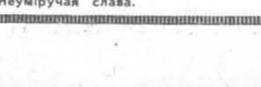
Кулак і па-бандыцку, з-за вузла, забілі Андрэя Млявага. Але таго, што паспеў ён пасеяць, знішчыць не змоглі. Праз які год пасля смерці Андрэя партыйная ячэйка вырасла ў некалькі разоў. Была створана камсамольская арганізацыя, якую ўзначаліў верны памочнік Млявага, рэдактар насценнай газеты Пётро Анучына.

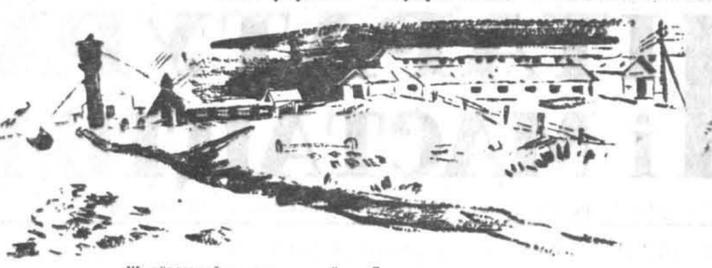
«Многа мужных людзей Чарэйшчыны спачывае ў брацкіх могілках... Насельніцтва раёна свята беражэ памяць аб тых, хто загінуў у дні Кастрычніка, заваяваўчы нове жыццё, і хто адстаў яго цаной уласнага жыцця ў дні фашыскай навалы. У прыго-

А ўспомнім грозныя дні Вялікай Айчыннай вайны! Кожны, хто мог трымаць у руках зброю, паўстаў на абарону шчасця, здабытага калектывна працай. І ў чорныя дні акупаванай партыйнага раёна засталіся гаспадарамі сваёй зямлі. Тут былі дзесяткі вёсак, куды на працягу ўсёй вайны не адважылася ступіць ніякі фашыста. А з 1945 года партызанскі кантраляваў дзве трэці тэрыторыі раёна! Геранічнай барацьбы ўвайшлі ў гісторыю барацьбы беларускага народа супраць фашыскага ішчэна атакі партызанскіх атрадаў Асадага, Лявова і Дубава, бай з Чарэю і Гару, Бегіну Парку і Чашнікі. Нямаю гідэраўскага галаварэзу пашматалі снарады партызанскага артылерыста раманоўскага хлопца Лаўрэна Параконкі. Не адну фашысцкую каску прадзіраўлі аўтамат разведчыка Міхаіла Скажуна, снайперска вайтучка Героя Савецкага Саюза Каваленкі!

жым скверы раёншчыта, у асені пашыных дрэў, стаіць два помнікі: героям Рэвалюцыі і героям Айчыннай вайны. Жывыя кветкі растуць на гэтых магілах, не яшчэ на абелісках янкі, спеленныя дзіцячымі і жаночымі рукамі...

Неўміручая слава.

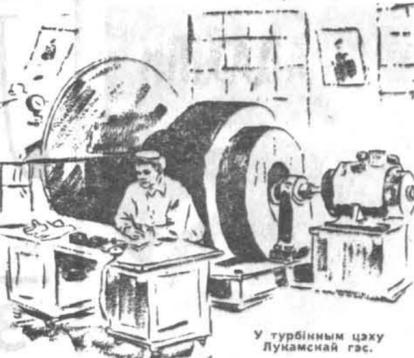
Жывёлагадоўчы гарадок у вёсцы Гара.

Некалі, над свежымі магіламі сваіх баюх зброю, партызаны кляліся: — Мы, каму суджана будзе ўбачыць мір, здзейснім мару, за якую мы аддалі свае жыцці! Мы Загоім раён, абудзем свае сядзібы зруйнаваныя, сваю краіну малодцаў Святлом асесім нечуваным. Зірыць зноў нашы ў высь палацы. Святлона прыбярэцца людзі, Як красавіца, красавіца Чырвоны сцяг над імі будзе!

Абгарытавыя коміны засталіся на месцы сочня вёска раёна пасля вайны. Вецер гуляў над бур'янамі, што параслі на месцы калгасных сядзіб. Ні трактара, ні камбайна, ні сямкі. Нават коней і кароў можна было злічыць па палых адной рукі. А сёння? Зірыце: гэта — вёска Гара, не новы жывёлагадоўчы гарадок. Такія пабудовы мясцовы калгас не меў і да вайны. Тыповыя кароўнікі, канюшні і свінарнікі з шугі, шыферы і шкла, воданапорная вежа, машыны. У

хлявах — сотні пародзістых кароў і свіней. Кукурузны лес шуміць за фермай, чакае камбайна.

Святлом лямпачак ільня асвятлілі свае абудаваныя сядзібы калгаснікі. На рацы Лукамчы, на берагах якой некалі тужылі вербы да маркотна шумелі лязнікі, выраб велічын будынак між-калгаснага гас. Дзень і ноч гудуць тут турбіны, гоняць па сталёвых жалабах святло ў хаты і энэргію для матораў.

У турбінным цэху Лукамнскага гасу.

Другая электрастанцыя — Чырамазорская цэх — збудавана побач з цаглявай фабрыкай «Чырова Зорка». Яе турбіны даў светла райцэнтра, рабочым паселкам фабрыкі і спіртаводу, калгасам Аляшанскага сельсавета. Сёння на плях калгасаў і саўгасаў раён працуюць сотні трактараў, камбайнаў і складаных малатараў самых нявядзшых канструкцый. Тэхніка прыйшла на фермы,

у свірны, на калгас-ных гумны. «Не шкадаючы жыцця, адстаіваючы сваю зямлю людзі Чырамазорскія ў дні вайны. Сёння, у дні міру, яны, не шка-дуючы сіл, пра-цуюць на гэтай зям-лі. У раёне выраста срадуўныя майстры высокіх урджалюў, знатныя жывёлагадо-ўцы».

Вось яны, знатныя людзі Чы-рамазорскія. Узялі з блакитна-мастака толькі тры партрэты. У сапраўднісі ж людзей, якія сваёй працай славяць раён, не злічыць. Заслужаным аўтарытэтам кары-стаюцца ў раёне жывёлагадоўчы калгасаў імя Жданова і імя Ча-паева.

Даўрэ Вольга Пясецкая і Ма-рыя Палітанова — перадавыя ў калгасе імя Жданова і ў раёне. Выдатных поспехаў дабіліся да-ўрэ і свінарні калгаса імя Чапае-ва. Гэта дзякуючы іх самаадна-най працы калгас заняў па надо-ўх малака першае месца ў раёне і першым выканаў план дзячы дзяржаве прадуктаў жывёлага-доўчы. Нядаўна калгасу прысу-джан пераходны Чырвоны Сцяг райкома і райвыканкома.

Старальнікі багацца

Пейзажы роднай прыроды

На выставы твораў М. Даў-гялы, прысвечанай яго 50-годдзю, — больш 120 палатноў жывапісу. Пераважае колькасць экспана-ты адлюстраванае беларускі пейзаж. Галоўнае ў экспазіцыі — цудоўныя краязды: урочышча і суровыя, лірычныя і жыццера-дасныя.

Прымае ўражанне робяць кампазіцыі «Панатак вясны», «Ла-гоўскія дэлі», «Зіма», «Калгасны двор». Шкада, што мастак жыўчы ў Мінску, мала адвае ўвагі ў сваёй творчасці гораду. «Мінск будуча-га» і «Стары Мінск» — гэта ўсё, што ёсць на выставы аб нашай сталіцы.

М. Даўгяла паспрабаваў сваё сі-лу ў партрэтнай жанры. Яго «Дзючына з кветкамі» на фоне пейзажу — спроба досыць уда-ля. Мажорны тон фарбаў адва-вае зместу партрэта малодца прыгожай дзючыны. Але калі прыгледзіцца больш уважліва, заўважым, што аўтар партрэта пе-раходзіць ад сапраўднага прыга-жосці і пэтычынасці да дэкараты-ўнасці.

Акрамя пейзажаў, мастак у-дуюцца і сюжэтна-тэматычныя карціны аб гераічнай працы са-вецкіх людзей — пакараліцкай прыроды. Прыцягваюць асаблі-ўвагу некалькі тэматычных кампазіцый на калгасную тэму: «Малыца ў калгасе», «Уборка сена», «Торфараспрацоўкі», «Вес-навае сяжыба» і іншыя.

М. Даўгяла ў сваіх творах ад-люстравана прыроду роднай Бе-ларусі і пераважнае не савецкім чалавекам. Мастак любіць за-ставаць адзін на адзін з прыродай, прыслухоўваюцца да патэмнага шэпту лісця, траў, калосаў, сачы-цца за фантастычным мелючым воблакаў. Так, ідэаль, і нарэшце-ся лірычны пейзаж «Перад не-валічынцай».

Ул. САКАЛОУ, мастак.

Сярод кнігі

У гады Вялікай Айчыннай вай-ны беларускі народ паказаў вы-датныя прыклады мужнасці і стойкасці ў барацьбе супраць фа-шысцкіх захопнікаў. У глыбокім тыле ворага на часова акупіраван-най тэрыторыі нашай рэспублікі і вялікай сілай зарганізаваны ўсе-народны партызанскі рух. Маса-вы патрыятызм савецкіх людзей знайшоў адлюстраванне як у бе-ларускай літаратуры, так і ў ма-стацтве.

Партызанская тэматыка займае вялікае месца ў творчасці нашых кампазітараў. Геральціны справы і вобразы народных месцішаў Бе-ларусі ўвасоблены ў операх, сім-фоніях, кантатах, у шматлікіх хара-вы і сольных песьнях. Опера «У пущах Палесся» А. Багатырова, «Андрэй Касцяня» М. Ала-дава, «Марынка» Р. Пукста, «У пущах Палесся» Я. Цікоцкага, «Марынка» Р. Пукста, сім-фанічная паэма «Партызанскія былы» Ул. Алоўнікава, кантата «Паміці Канстанціна Заслонава» Ю. Сямякі — усё гэтыя творы, як і рад іншых, тэматычна звязан-ыя паміж сабой. Яны адлюст-раваюць гераічныя падзеі міну-лай вайны, паказваюць, як наш народ выйшаў пераможцам у грознай бітве з фашызмам.

Іншы раз аналізуе структуру му-зычных вобразаў і тэм, дым ра-біць гэта мімаходзь, скоралюва-ка. Гаворачы, напрыклад, пра опера «У пущах Палесся», аўтар у адным месцы піша: «Вялікая масавая сцена ёсць у трыця дзеі опера. У ёй паказана, як атрад партызан, на чале якога стаяць стары Тарас, усё папаўняюцца і папаўняюцца новымі сіламі. Пар-тызаны ярка ахарактарызаваны ў хору «Гэй, у лес, лес, шумны, цёмны». Або: «Кузьміч і Андрэй ахарактарызаваны ў оперы ў большай ступені з лірычнага боку, чым з гераічнага».

ПАПУЛЯРНА — НЕ АЗНАЧАЕ СПРОШЧАНА

Такія агульныя рэзаўжэнні за-мест сапраўднага разумення ра-гляду операга твора мала што даюць чытачам. Чаму, напрыклад, у Арыях балы дыка-папалюшчы-ка Кузьміч і батрака Андрэй пе-раважаюць лірычныя інтанацыі, у той час як па іх опера гэтым вобразам павінны быць уласцівы гераічныя, валавыя рысы? Бра-шура на гэта не дае адказа.

Таксама схематычна сказана і пра іншыя оперы, кантаты, сім-фанічныя творы. Агульнадаступная манера вы-кладання не павінна вядоўцца да аналітычнасці. А такі недахоп уласцівы брашуры. Там, дзе га-ворка ідзе пра кантаты «Белару-скім партызанам», «Паміці Кан-станціна Заслонава», сімфанічную паэму «Партызанскія былы» аў-тар не ўзняўся вышэй «чэста-чынага» агляду твораў. Упамі-нае ўсёх частак і раздзелаў і кароткае апісанне таго, што яны выказваюць у вазьліна-сімфані-чных творах, — яшчэ не азначае музычнага аналізу. Прааналіза-ваць — значыць, даць нейкую ацэ-нку твору, указаць на яго дадатныя

паставіць паміж сабою, паказаць, чым адрозніваюцца кантата А. Багатырова ад кантаты Ю. Сямякі па музычнай мове і ме-лядычных асаблівасцях, якія стыл-я «песня» ў М. Аладова, Я. Цікоц-кага і Ул. Алоўнікава. Гэта можа было зрабіць на некалькіх пры-кладах не толькі пры раз-глядзе буйных музычных твораў, але і малых песенных форм.

НА ЛІТОВСКОЙ МОВЕ

Упершыню на літоскай мове вы-дадзены зборнік выбранных твораў беларускага паэта М. М. Тана «След бліскавіцы». Зборнік складаецца з васьмі раздзелаў. Пераклад творы М. М. Тана вядомыя паэты Савецкай Літвы А. Венцлава, Э. Межалайс, В. Мазурнас, Э. Матушэвіч, Ю. Марцінкевічус, а таксама лі-тоскай паэты маладога пака-лення А. Балтанс, Я. Дзючыны і іншыя. Кніга адрываецца вельмі ўступным артыкулам пісьменніка Антанаса Венцлава, прысвечаным жыццю і творчасці таленавітага паэта братні Беларусі. Тираж зборніка 6000 экзэмпляраў.

ШКАВЫЯ ЭКСПАНАТЫ

Гісторыя-археалагічны музей Беларускага ўніверсітэта быў засна-ваны ў 1939 г. вядомым белару-скім вучоным акадэмікам М. М. Нікольскім. Музей Вялікай Айчыннай вайны пасля быў адуно-ўлены і з таго часу рэгулярна па-паўняцца новымі экспанатамі. Сярод іх копіі вядомых работ мастоўраў антычнага мастацтва: Афразіта Мілоўскага, Аналон Вельдэрскага, дыскабод і інш.

У музеі наладжваюцца практы-чныя заняткі студэнтаў, працуюць гістарычныя гурткі, яго наведва-юць шматлікія экскурсіі школьні-каў. Тут трэ адрозніць старажытны перыяд гісторыі Беларусі і горада Мінска, старажытны Усход, ан-тычнасць, аддзяленне «імітацыя-ў». У бліжэйшым часе адкрыцца новы аддзел — этнаграфія Беларусі.

Студэнты гістарычнага факультэ-та пад кіраўніцтвам дацэнта ўні-версітэта Ф. Няча пабывалі ў ар-хеалагічных экспедыцыях у Херсан-се Таўрыскай. Такая ж экспеды-цыя была наладжана ў вёску Юдзіяна Бранскай вобласці, ад-куль студэнты прывезлі копіі ма-манта, старажытныя прылады вы-творчасці і інш.

НА ЗДЫМКУ: наведвальнікі му-зея аглядаюць старажытныя пры-суды.

МАЙСТАР ГРАФІКІ

У гісторыі выяўленчага маста-цтва нашай рэспублікі абстаіны склаўся невяч так, што станкова-я графіка пачынае быць «не ў па-шына» сярод мастакоў. Але А. Ты-чыны застаецца верны ёй праз дзе-сяцігоддзі. Сёння, праца, і стан-ковае графіку ідуць малодцамі, свежымі сіламі. Маладыя сме-ла экспэриментуе, шукае новых сродкаў выражэння.

З ВЫСОКАЙ ТРЫБУНЫ

(Праца. Пачатак на 1-й стар.) называе яго кансерватарам? Як ён ставіцца да ідэй стараўнага брыга-ды камуністычнай працы? Ча-му ён такі абыякавы да балатні Се-рафіма на рэлігійны тэмы?

Загадкай застаецца ў гэтым спектаклі і вобраз дацкі Родзі-на—Аляхі (М. Квашына). Гле-даўцы зусім не ведаюць, біграфія, мы не разумеем, чаго хоча Аля-ха, да чаго імкнецца і чаму яна так пазібае камсамольца Міко-лаю, які кахае яе і жадае ёй да-бра.

Вядома, пры дапамозе фантазі-і нека можа выдумачыць паво-дзіны Родзіна і Аляхі і прыйсці да вываду, што ў жыцці бы-ваюць і такія людзі. Аднак для ма-стацкай паўнаценнасці гэтым воб-разам вельмі многага не хапае. Магчыма, тут галоўная прычына тоішча ў самой п'есе. Але гледа-чы ад гэтага не лячым.

У п'есе «Лявоніха на арбіце» вядуць сэнсавую нагрузку ісе вобраз Міхаса — ініцыятара ба-рацьбы за новае ў працоўным жыцці калгаснікаў. Нягледзячы на-тое, што гэты рол вылісана не-калькі сухаўта, яна дзе магчы-на для стараннага вобраза энэргічнага, няпорыстага, мэтам-ічнага, заклапанатага дэсам калгаса, чалавека, які робіць усё для сапраўднага дабрабыту лю-дзей. Аднак, у спектаклі Гомель-скага тэатра рол Міхаса ў вы-кананні маладога актёра А. Ду-дарава не заняла належнага месца і тут, думам, справа не-столькі ў самім актёры, колькі ў-тым, што ржысёр не знайшоў для гэтага вобраза неабходна-га мэта. Апроч гэтага, актёры ўзвешлі спектакля дрына да-памагачу Дудару граць рол таго Міхаса, якога мы чакалі ўбачыць.

У п'есе «Дзея сваіх бліжніх» ёсць цікавы вобраз раённага ўпаўнаважанага па нарыхтоўках Грчкіна. Грчкіны прыязджае ў калгас з заданнем паскорыць тэмы хлебапарыхтоўкаў. Не лічы-чыся ні з чым, напераконт усім, абы выканаць распараджэнне ра-ённага начальства, ён настойнае на сваім, нават патрабуе злучы-насеннага фонду. Аднак, унікнуўшы глыбока ў сутнасць справы, пазнаёміўшыся з месцовымі умо-ўламі, Грчкіны аразумеў, што такія мэтады кіраўніцтва могуць толькі прынесці шкоду. І ён дзе магчы-насць калгасу знайсці больш плённыя шляхі для выканання сваіх абавязнасцяў перад дзяр-жавай. Грчкіны — тыповы вобраз такіх кіраўнікоў на вясцы. Аднак у спектаклі члены брыгады перададоўваюць у сабе інерт-насць, становяцца актыўнымі і разуўнымі работнікамі. Але ў спектаклі Гродзенскага тэатра вобраз Грчкіна (А. Цароў) па-даўлены гэтай мэтанакіраванасці, Вельмі схематычна, непераканаль-на паказаны пералом, што адба-ваецца ў душы гэтага чалавека пад уплывам новага ў жыцці калгаснага вёскі. А паколькі гэта так, значыць, траіцыя сэнс воб-раза ў спектаклі.

Такія з'явы можна назіраць і ў рабоце тэатраў над класічным рэпертуарам. Здавалася б, што вобраз Кручыншай, які мюства разоў ствараўся на снзах тэат-раў і ў дарэвалюцыйны і ў са-вешчы час, дастаткова ясны. Кру-чыншай — моці, актрыса і чала-век з вялікай літары. У спектак-лі ж Гродзенскага тэатра ў вы-

кананні актрыскі М. Паловай мы ўбачылі замест гэтай Кручыншай вобраз жанчыны, якая падобры-ваецца, прысабавецца да ўсіх, нібы просіць ва ўсіх прабаўчэння, а вялікае гора маці паказана дра-гой драмай.

Усе гэтыя прыклады гавораць аб тым, што нашы ржысёры і актёры далёка не заўсёды дама-гаюцца дакладнасці ў выяўленні аўтарскай або сваёй ідэі. І справа тут не толькі ў таленаві-тасці ржысёра і актёра. Спе-ктакль у з'яўленні вобраза героя могуць быць створаны больш або менш таленавіта, з большым або менш майстэрствам. Гэта зале-жыць ад ступені таленту мастака. І тут якія-небудзь папяркі і прэ-тэнзіі траіцыя свой сэнс. Аднак зусім абавязкова для кожнага ржысёра і актёра, убрэнага мэтам ад сацыялістычнага рэалі-зму — правільна, дакладна ра-зумець п'есу, і вобраз, і спаю за-дачу ў іх увасабленні.

ЖАНР І СТЫЛЬ — У АДЗІНСТВЕ

Ці трэба гаварыць, што для ідэіна-мастацкага поспеху спе-ктакля вялікае значэнне мае пра-вільнае разуменне стылю і жанра твора? Якім ключом «актрына» твор, якімі сэнсавымі сродкамі найбольш правільна і дакладна раскрыць яго змест? Нездарма бы-вае, што кампазіцыя ржысёраў і актёраў накіраваны да высакра-роднай мэты, не дасягаюць яе, таму што шліхі дасягненні гэтай мэты выбіраюцца няправільна.

Ржысёр па-сабому ўбачыў, на-своім працтаў тую ці іншую п'есу і вырашыў увабесці ў яе плане свайго бачання. Добра, а-калі гэтае «бачанне» правільнае, а-калі не... Вось так і адбылося са спектаклем «Кветкі жыцця» ў Го-мельскім тэатры. Гэты спектакль прайшоў складаным працэс свайго нараджэння. Спачатку яго ста-ўіў ржысёр Я. Батурын, потым ён быў перапрацаваны ржысёрам М. Астравіцкім. Цяпер цяжка меркаваць аб тым, што зрабіў кожны з гэтых ржысёраў. Але зусім ясна адно: п'еса раскрыта няправільна. Недахопы яе па-глыблены ржысёрскай трактоў-кай. П'еса «Кветкі жыцця», якая расказвае аб перадавых людях нашата часу, патрабуе не толькі лаканічнасці, але і ірыкі, смелых прыёмаў і фарбаў на ўвасаблен-ні вобразаў, узаемаадносін геро-ў. Тут хацелася б убачыць вы-разна, моцны характары лю-дзей, якія заўважваюць аб сабе, аб сваіх імкненнях на поўны голас. Аднак у спектаклі члены брыгады заняты самааналізам, іх пачу-цці нібы прыглушаны, загнаны ў глыбокі асабліва гэта характар-на для вобраза кіраўніка брыга-ды Мікалая, створанага Р. Суво-равым). Рытм жыцця гэтых лю-дзей затарможаны, прыглушаны, іх быццё злаецца сумным і шры-мам. Вядома, што п'еса «Кветкі жыцця» неглы правільна рас-крыць, не бачаючы ў ёй па-дзых рысаў гераічнага тэатра і мантызму. А рамантызм патрабуе адзведных унутраных і вонкавых выразных сродкаў.

Або возьмем спектакль «Тала-за» ў Гродзенскім тэатры. П'еса Панькова дае ўсе падставы для трактоўкі яе як сатырычнага твора. Імяна так яна павінна быць раскрыта. У спектаклі ёсць сатырычная лінія, але яна пра-вельна чытаць правільны напра-мак да самастойнага разумення.

Гэтага нельга сказаць хіба толь-кі пра аналіз паасобных сэрій паслявясенных работ мастака. Не-каторыя з іх ахарактарызаваны менш трапіна, знадага агульна.

Даволі вялікая колькасць лі-тоскай даўняўнае ўваўленне пра творчасці А. Тычыны. У любімым у беларускую пры-роду, у родны Мінск мастаком ся-броўчу дае музы — «муза Мін-ска» і «муза далічых вандрава-ў», Мінска А. Тычыны праясця-юць сэрцы лістоў. Гэта «паэма ў трыяці», прасякнутая лірызмам, адзінастайна пачуцця. Работы, пры-свечаныя гісторыі транспарту Бе-ларусі («Рамот рудавоза», «У Грчкім порце», «У затоцы»), поўныя рамантычных матываў.

Мастацтва А. Тычыны — прыго-жае, натхнёнае. У лепшых сваіх творах ён усхвалявана аспяе нашую сучаснасць. Карыстаючыся гэтым літаратурнаўства, можна сказаць, што ён «неіма-гчыма» аказае кожнае яго «слова» ісе значную нагрузку.

Мастацтва А. Тычыны — прыго-жае, натхнёнае. У лепшых сваіх творах ён усхвалявана аспяе нашую сучаснасць. Карыстаючыся гэтым літаратурнаўства, можна сказаць, што ён «неіма-гчыма» аказае кожнае яго «слова» ісе значную нагрузку.

Кніга «Анатоль Тычына», вы-дадзеная Беларуска-дзяржаў-ствам, з густым аформленнем, да-бра наду-кавана. Такую кнігу прысьма браць у рукі.

Кніга «Анатоль Тычына», вы-дадзеная Беларуска-дзяржаў-ствам, з густым аформленнем, да-бра наду-кавана. Такую кнігу прысьма браць у рукі.

Кніга «Анатоль Тычына», вы-дадзеная Беларуска-дзяржаў-ствам, з густым аформленнем, да-бра наду-кавана. Такую кнігу прысьма браць у рукі.

Кніга «Анатоль Тычына», вы-дадзеная Беларуска-дзяржаў-ствам, з густым аформленнем, да-бра наду-кавана. Такую кнігу прысьма браць у рукі.

Кніга «Анатоль Тычына», вы-дадзеная Беларуска-дзяржаў-ствам, з густым аформленнем, да-бра наду-кавана. Такую кнігу прысьма браць у рукі.

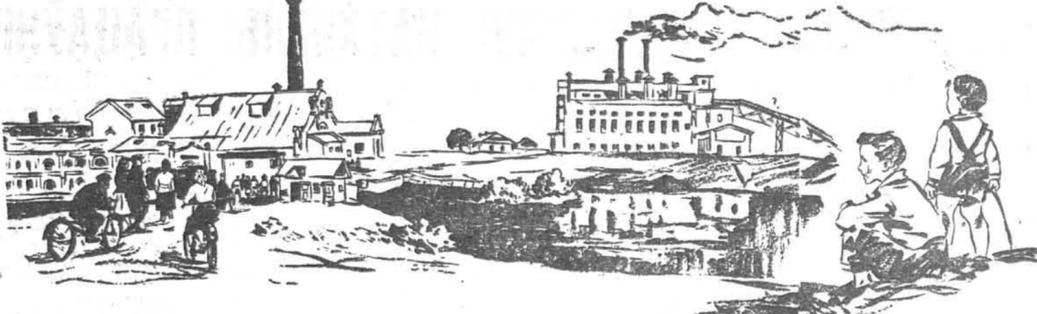

Набіраецца газета.

У швейным атэлье.

Зайздрасць.

Лёша—будучы насьмануаў.

...Некалі, пры святле газэўкі, агрыкам алоўка, пісалі Андрэй Мляны і Пятро Ануцын заметкі — рабілі сваю насьценгазету. Шплер у раёне ёсць друкаваны орган. На старонках раённай газеты калгаснікі, пры святле электрычных лампачак, чытаюць заметкі і нарысы пра сваю працу, пра тое, чым жыве краіна, чым жыве свет.

...Вось ён, сённяшні Чашніцкі раён, звычайны сярэд звычайных савецкіх раёнаў! Вось яго чашніцкія людзі, радавыя ў шматмільённай калоне савецкіх людзей!

Мінаюць гады. Новаы і новыя пакаленні ўліваюцца ў гэтую калону. На змену старэйшым прыходзіць моладзь.

Тысячы і тысячы дзяцей вучацца ў школах. Яны авалодваюць ведамі, яны маршчы. Аб чым? Зірніце на гэтага хлопчука, які з такой зайздрасцю глядзіць услед рабочым, што спынаюцца на фабрыку, да сваіх станкоў. Хіба цяжка здагадацца, аб чым ён маршчы? Так. Ён чуў, чытаў пра працоўныя подзвігі сваіх братоў і хоча хутчэй стаць ля станкоў поруч з імі.

А ў гэтага хлопчука, што задумлена сядзіць, абапіўшы рукамі калені, мара іншая. Ён, напэўна, маршчы аб космасе, аб далёкай планеце, на якую ён абавязкова палічыць. Так, палічыць! Хлопчыкі стануць героямі, іх мара здасяцца, бо пад іх нагамі такая зямля, на якой здасяцца ўсе, нават самыя смелыя, мары!

Малюнік Барыса АРАКЧЭВА. Тэкст Аляксандра ШАШКОВА.

ПРЫЗВАННЕ—НЕСЦІ ЛЮДЗЯМ РАДАСЦЬ

(Заканчанне. Пачатак на 3-й стар.)
тэхнікума. Усе яны ў свой час прыходзілі практыку ў бібліятэку. І та, што хаваецца за Лілію Жукоўскую — у вяснянай запачку — таксама. Здаецца, яе завуць Соня. Дзяўчына мала цікавілася работай бібліятэкара. Вельмі часта Соня толькі рабіла выгляд, што працуе, а на самай справе ўважліва разглядала часопісы мод, чытала «Савецкі экран» і наогул лічыла, што практыка не для яе... Што ж прывяло яе цяпер сюды, ды яшчэ а дзясцят гадына вечаар?

За ўсіх адказаў Лілія: — Ірына Уладзіміраўна, мы да вас з вялікай просьбай. Заўтра ў нас экзамэны па бібліяграфіі, а ў галеве — каша, нічога не разумею. Дапамажыце нам разабрацца.

Такая павароту Ірына не чала. — Ты не разумееш, Соня? — звярнулася яна да дзяўчыны. — Тая пачырванела, як мак, і яшчэ ніякі апусціла галаву. — Ды ты ж, дзяўчына, зусім хворая, — умяшлася ў размову маці Ірыны. — лепш, дзяўчаткі, прыляжце заўтра. — Нічога, мама, — спыніла яе Ірына. — нельга адкаляцца, трэба дапамагчы.

Дзяўчаты размясціліся ў малельнай цэпай кухні і ўсё ное штудзіравалі курс бібліяграфіі... Правадулі на экзамэне не было.

УСЮ ГЭТУЮ гісторыю раскажала мне ў далёкім гарадку Радунь загадчыца раённай бібліятэкі Лілія Жукоўская. Мне вельмі захачалася бліжэй пазнаёміцца з бібліятэкаркай Дагавай, пра якую чуў столькі добрага.

І вось я ў бібліятэку Ленінскага раёна горада Мінска. На сталі ў загадчыцы стос новых кніг, каталогіны карткі. Яркія сонечныя праменьні адбіваецца ў шклянцы з вадою, у якой стаіць галінка з прыгожай ружай.

Ірына Уладзіміраўна толькі што рабіла бібліяграфічныя пісьмы кнігі. Яе шэра-блкітныя, пільныя вочы заўсёды стомленыя, а тонкая работа акуліяры ў пазалочнай аправе робіць яе з выгляду непадкупна строй.

Нарас хочае напісаць — перапытае яе, і прыкладваючы шпэтлікі ў галаву, хмурыць бровы. — А ці варта? Не палічыце гэта за прамёрну сціпласць, кажу зусім сур'ёзна. Лепш вы дапамажыце нам... Бачыце, бібліятэцы вельмі патрэбны гарэзоб... Прачытаўшы ў маіх вачах здзіўленне, яна растлумачыла:

— Вы не ўяўляеце, як цяжка працаваць з імі, калі няма гарэзоб. Людзі прыходзяць у цэпльы паліто, многа пенсіянераў, старых з заданьнямі, а распраснацца няма дзе. Станіслаўскі гавя-

рыў: «Тэатр пачынаецца з вешалкі». Думаецца, што і бібліятэка пачынаецца з таго ж. Такая ж культурная ўстанова. Выдатная рыса савецкага чалавека — думаць перш за ўсё пра другіх — адчувацца ў кожным яе слове, у кожным учынку. Ніхто не загадваў, напрыклад, Ірына Уладзіміраўна пашлаць чытачам напярэдні Новыя года вышывальныя пісьмы. Зразумела, не ўсім, толькі найбольш актыўным чытачам, а таксама тым, каму больш няма ад каго чакаць вышыванняў. Але яна іх пашлае. Траціць уласныя грошы і пашлае. І людзі адкаляюць ёй такую жа цёплай і любові.

Ніхто не загадваў работнікам бібліятэкі саміх рабцоў уборку памішання. Для гэтага і пасада прыбравшчыні ёсць. Але калі гаварыць шчыра, ды бюджэтных сродкаў ледзь хапае на аплату двух-трох наведванняў палітбюро. У астатніх выпадках усё клопат аб чысьціні і парадку бібліятэкары бярдуць на сябе.

Мне давядзецца пазней убачыць, як Ірына Уладзіміраўна са сваімі памочнікамі — Зояй Макеенка, Тосёй Дуко, Раяй Пустаход, узяўшы ў рукі шпэтлікі, вельмі старанна наіраілі паркет вочкам.

— Чаму б вам не пафарбаваць падлогу?

Але адказ быў нечаканым: — А чачытаў вы спыталі? Чытачам падабаецца імяна ткі паркет, — хіба можна не лічыцца з гэтым?

«Чытачам падабаецца». Гэтым сказала ўсё.

ІРЫНА УЛАДЗІМІРАЎНА не належыць да ліку тых плакатных герояў, якія аб сваёй прафесіі марылі амаль з вяснянага ўзросту. Так, было ў яе захаванне літаратурнай, была цікавасць да прафесіі, людзі якой маюць, як здавалася тады, неабмежаваную маршчыць чытаць сямья неадступныя кнігі. Але калі надшоў час выбіраць спецыяльнасць, наступілі ў бібліятэчны тэхнікум проста так, не задумваючыся, больш та, што трэба ж было недзе вучыцца пасля заканчэння сям'югодкі. Наступіла і... раскаялася: ад лекцыі, якія там чыталіся, паявілася такой нудой, што хочаць паявіцца на край свету! «Не хачу вучыцца ў гэтым тэхнікуме, — заваляла яна дома, — перайду ў іншы».

Дзяўчына спалохалася, што ёй прыляжыць толькі апісваць кнігі дзе вешці статыстычны ўлік... За сумхім выкладаннем механікі выдчы і прыёму кнігі Ірына не магла гарэзоб, наколькі яе праца неабходна і карысна народу.

Толькі знаёмства з работай Пухавіцкай раённай бібліятэкі, дзе

— Паглядзіце, калі ласка, ці добра зроблены гэты плакат? — разгарнула яна вялікі ліст паперы, на якім малюнічымі літарамі было выведзена: «Маральны кодэкс будаўніка камунізма. З праекта Праграмы КПСС».

Ірына Уладзіміраўна вельмі паправадала аглядзеўца плакат і толькі пасля гэтага сказала, што ён добры. — А нарыс пісаць не спяшайцеся, — сказала мне Ірына Уладзіміраўна на развітанне. — Чаму? Паказчыкі будуць іншыя? — Пасля з'ядлення гэтага гістарычнага дакумента, — паказала яна на вялікі стэнд з тэкстам праекта Праграмы КПСС, — праіраваць трэба яшчэ лепш.

Будучыня настрымна ўваходзіць у нашы сучаснасць, сцвярджае новы быт, новую мараль, новыя ўзаемаадносіны. Будучыня прымушае людзей занава пераасэнсаваць сваё жыццё, паглядзець на яго з пазіцыі светлага заўтра. І калі я думаю пра бібліятэку Ленінскага раёна горада Мінска, пра яе выдатныя дзяткі калектыву, я ўспамінаю той плакат, што паказвала Тося Дуко. — Маральны кодэкс будаўніка камунізма. Многія савецкія людзі, у ліку іх і Ірына Уладзіміраўна Дагвава, ужо жывуць па гэтым кодэксе.

Сімох ЗВОНАЎ.
РАЗВІТАЛЬНЫЯ КАНЦЭРТЫ
Закончылася гастроль маскоўскага цыганскага тэатра «Рамэн». Спектаклі гэтай карыстаўся нязвычайным поспехам у мінскіх глядачоў. Перад ад'ездам у Маскву тэатр наладзіў у памышанні Мінскага цырка тры апошнія тэатральна-выступленні «Сеня» ў нас канцэрт» (аўтары І. Ром-Лебедзеў, В. Лёбінскі, рэжысёры П. Саратаўскі і С. Баркан).

У тры адзядзеньні цікавай і разнастайнай праграмы вялікая група артыстаў тэатра паказала табарныя песні і танцы, народныя цыганскія танцы і рамансы, сцэнічную кампазіцыю па паэме А. С. Пушкіна «Шыганкі». Цэла было сустраета выступленне папулярнай выканаўцы цыганскіх народных песень і танцаў, заслужанай артыстка РСФСР Ліля Чорная.

У антрактах канцэрты адбыліся сяброўскія сустрачы калектыву тэатра з глядачамі. Цыганскія артысты расказалі мінчанам аб гісторыі тэатра, паказалі сваімі творчымі планами.

Калектыву тэатра былі ўручаны адрас ад Мінскага ГК КПБ і гарвыканкома і Ганаровая грамата Міністэрства культуры БССР і БРК прафсаюза работнікаў культуры.

— Паглядзіце, калі ласка, ці добра зроблены гэты плакат? — разгарнула яна вялікі ліст паперы, на якім малюнічымі літарамі было выведзена: «Маральны кодэкс будаўніка камунізма. З праекта Праграмы КПСС».

Ірына Уладзіміраўна вельмі паправадала аглядзеўца плакат і толькі пасля гэтага сказала, што ён добры. — А нарыс пісаць не спяшайцеся, — сказала мне Ірына Уладзіміраўна на развітанне. — Чаму? Паказчыкі будуць іншыя? — Пасля з'ядлення гэтага гістарычнага дакумента, — паказала яна на вялікі стэнд з тэкстам праекта Праграмы КПСС, — праіраваць трэба яшчэ лепш.

Будучыня настрымна ўваходзіць у нашы сучаснасць, сцвярджае новы быт, новую мараль, новыя ўзаемаадносіны. Будучыня прымушае людзей занава пераасэнсаваць сваё жыццё, паглядзець на яго з пазіцыі светлага заўтра. І калі я думаю пра бібліятэку Ленінскага раёна горада Мінска, пра яе выдатныя дзяткі калектыву, я ўспамінаю той плакат, што паказвала Тося Дуко. — Маральны кодэкс будаўніка камунізма. Многія савецкія людзі, у ліку іх і Ірына Уладзіміраўна Дагвава, ужо жывуць па гэтым кодэксе.

Сімох ЗВОНАЎ.
РАЗВІТАЛЬНЫЯ КАНЦЭРТЫ
Закончылася гастроль маскоўскага цыганскага тэатра «Рамэн». Спектаклі гэтай карыстаўся нязвычайным поспехам у мінскіх глядачоў. Перад ад'ездам у Маскву тэатр наладзіў у памышанні Мінскага цырка тры апошнія тэатральна-выступленні «Сеня» ў нас канцэрт» (аўтары І. Ром-Лебедзеў, В. Лёбінскі, рэжысёры П. Саратаўскі і С. Баркан).

У тры адзядзеньні цікавай і разнастайнай праграмы вялікая група артыстаў тэатра паказала табарныя песні і танцы, народныя цыганскія танцы і рамансы, сцэнічную кампазіцыю па паэме А. С. Пушкіна «Шыганкі». Цэла было сустраета выступленне папулярнай выканаўцы цыганскіх народных песень і танцаў, заслужанай артыстка РСФСР Ліля Чорная.

У антрактах канцэрты адбыліся сяброўскія сустрачы калектыву тэатра з глядачамі. Цыганскія артысты расказалі мінчанам аб гісторыі тэатра, паказалі сваімі творчымі планами.

Калектыву тэатра былі ўручаны адрас ад Мінскага ГК КПБ і гарвыканкома і Ганаровая грамата Міністэрства культуры БССР і БРК прафсаюза работнікаў культуры.

З гісторыі беларускай культуры НАВУКОВЫЯ ПРАЦЫ Зм. БЯДУЛІ

Змітрок Бядуля — адзін з выдатных беларускіх пісьменнікаў, паэт, празаік, драматург і крытык. Надаўна ў фойлах Дзяржаўнага архіва Кастрычніцкай рэвалюцыі і сацыялістычнага будаўніцтва БССР былі знойдзены новыя дакументы. Яны сведчаць, што Бядуля займаўся навуковымі працамі ў галіне этнаграфіі, фальклору, гісторыі мастацтва, у прыватнасці, гісторыі тэатра. Бядуля не абмяжоўваўся пісьмовымі крыніцамі, а і сам непасрэдна займаўся зборам і вывучэннем фальклора і этнаграфічнага матэрыялу. У адным з ранніх сваіх артыкулаў «Народная імпрэвізацыя» ён пісаў: «Тыя тэмы і зборнікі беларускай народнай творчасці, якія напісаны рознымі этнографамі і вучонымі за апошні час, не маюць у сабе і сотай часткі таго, што ходзіць у вуснах народа».

Перад намі дакумент ад 12 ліпеня 1922 г. за № 4719. Гэта пагадненне, выданае Народным камісарыятам асветы БССР. У ім сказана: «Выдана гэта старэйшым гуманітарнай секцыі і члену секцыі па збору матэрыялу беларускай культуры Наркамсвету Беларусі т. Пляўніцкі С. Е. у тым, што ён камандзіруе Наркамсветам асветы ў Краўчанку вольшчы Барысаўскага павету для збору ў вёсках этнаграфічнага матэрыялу, які адносіцца да беларускай народнай творчасці, як: запісанне песень, казак і г. д.»

У 1922 г. у газеце «Савецкая Беларусь» адзін за другім з'яўляюцца артыкулы Зм. Бядулі «Рэлігія і беларуская сямства», «Паводле народнай творчасці», «Паніжэнне ў народных песнях і казках», «Класавыя матывы ў беларускай народнай творчасці». У 1924 г. была выданае кніга «Вера, паншчына і воля ў беларускай народнай творчасці».

Заўчасная трагічная смерць абарвала жыццё таленавітага беларускага пісьменніка Усевалада Ігнатавіча Краўчанкі.

Усевалад Краўчанка нарадзіўся ў 1915 годзе, у сям'і настаўніка, у вёсцы Калічын, на Палессі. Вясковы актывіст, студэнт рабфака, ён становіцца селькорам, а затым на доўгія гады звязвае сваё жыццё з работай у бальшавіцкім друку. Да самай Вялікай Айчыннай вайны Усевалад Краўчанка працуе ў рэдакцыях газет «Калічынскі Мазыршчынін» і «Большавіцкі Мазыршчынін», адначасова вучыцца ў вёсцы ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце.

Першыя літаратурна-мастацкія творы Усевалада Краўчанкі былі завуваны і падтрыманы выдатным майстрам беларускай прозы К. Чорным. З 1933 года, калі ў часопісе «Чырвоная Беларусь» было надрукавана апавяданне Ус. Краўчанкі «Панас Карасік», яго творы сістэматычна друкуюцца ў перыядычным беларускім друку, выходзяць асобнымі кнігамі.

Больш буйным давянным творам пісьменніка з'явілася прыгодніцкая апавесць «Таямніца аднае вышкі», выданае ў 1935 годзе. Да вайны выйшлі з друку яшчэ дзве яго кнігі — зборнік апавяданняў «На крутым павароце» і «Калгасныя наведы». Творы ваянных год сабраны ў кнізе «Зямля гудзе».

У 1946 годзе выходзіць з друку апавесць Ус. Краўчанкі «Станавленне», прысвечаная аднаўленню калгаснай гаспадаркі. А ў 1947 годзе — апавесць «Рыгор Шыбай» аб геранічных справах беларускіх партызан у гады Айчыннай вайны.

У пасляваенныя гады Усевалад Краўчанка выдае некалькі зборнікаў апавяданняў і навед: «Дзве сяброўкі», «У імя Радзімы», «Падарунак», «Жыта красуе», «Вясна на Палессі», «Крыгаход», «Зорка Венеры».

У Галандыі адбыліся кафедрныя курсы, якія служылі ў фірмах гатовага алесня еўрапейскіх краін. Юрысты патрабавалі ўвесці законы, якія абаранялі б еўрапейскія фірмы ад шпіянажу іх амерыканскіх калег. На працягу апошніх год амерыканскія фірмы гатовага алесня пашыляюць спецыяльных агентаў у Еўропу, каб тайна даведзана, якія новыя мадэлі рыхтуюцца для наступнага сезона, і закідаюць сусветны рынак новымі еўрапейскімі мадэлямі алесня раней, чым гэтыя мадэлі з'яўляюцца ў Еўропе.

Змітрок Бядуля — адзін з выдатных беларускіх пісьменнікаў, паэт, празаік, драматург і крытык. Надаўна ў фойлах Дзяржаўнага архіва Кастрычніцкай рэвалюцыі і сацыялістычнага будаўніцтва БССР былі знойдзены новыя дакументы. Яны сведчаць, што Бядуля займаўся навуковымі працамі ў галіне этнаграфіі, фальклору, гісторыі мастацтва, у прыватнасці, гісторыі тэатра. Бядуля не абмяжоўваўся пісьмовымі крыніцамі, а і сам непасрэдна займаўся зборам і вывучэннем фальклора і этнаграфічнага матэрыялу. У адным з ранніх сваіх артыкулаў «Народная імпрэвізацыя» ён пісаў: «Тыя тэмы і зборнікі беларускай народнай творчасці, якія напісаны рознымі этнографамі і вучонымі за апошні час, не маюць у сабе і сотай часткі таго, што ходзіць у вуснах народа».

Перад намі дакумент ад 12 ліпеня 1922 г. за № 4719. Гэта пагадненне, выданае Народным камісарыятам асветы БССР. У ім сказана: «Выдана гэта старэйшым гуманітарнай секцыі і члену секцыі па збору матэрыялу беларускай культуры Наркамсвету Беларусі т. Пляўніцкі С. Е. у тым, што ён камандзіруе Наркамсветам асветы ў Краўчанку вольшчы Барысаўскага павету для збору ў вёсках этнаграфічнага матэрыялу, які адносіцца да беларускай народнай творчасці, як: запісанне песень, казак і г. д.»

У 1922 г. у газеце «Савецкая Беларусь» адзін за другім з'яўляюцца артыкулы Зм. Бядулі «Рэлігія і беларуская сямства», «Паводле народнай творчасці», «Паніжэнне ў народных песнях і казках», «Класавыя матывы ў беларускай народнай творчасці». У 1924 г. была выданае кніга «Вера, паншчына і воля ў беларускай народнай творчасці».

Заўчасная трагічная смерць абарвала жыццё таленавітага беларускага пісьменніка Усевалада Ігнатавіча Краўчанкі.

Усевалад Краўчанка нарадзіўся ў 1915 годзе, у сям'і настаўніка, у вёсцы Калічын, на Палессі. Вясковы актывіст, студэнт рабфака, ён становіцца селькорам, а затым на доўгія гады звязвае сваё жыццё з работай у бальшавіцкім друку. Да самай Вялікай Айчыннай вайны Усевалад Краўчанка працуе ў рэдакцыях газет «Калічынскі Мазыршчынін» і «Большавіцкі Мазыршчынін», адначасова вучыцца ў вёсцы ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце.

Першыя літаратурна-мастацкія творы Усевалада Краўчанкі былі завуваны і падтрыманы выдатным майстрам беларускай прозы К. Чорным. З 1933 года, калі ў часопісе «Чырвоная Беларусь» было надрукавана апавяданне Ус. Краўчанкі «Панас Карасік», яго творы сістэматычна друкуюцца ў перыядычным беларускім друку, выходзяць асобнымі кнігамі.

Больш буйным давянным творам пісьменніка з'явілася прыгодніцкая апавесць «Таямніца аднае вышкі», выданае ў 1935 годзе. Да вайны выйшлі з друку яшчэ дзве яго кнігі — зборнік апавяданняў «На крутым павароце» і «Калгасныя наведы». Творы ваянных год сабраны ў кнізе «Зямля гудзе».

У 1946 годзе выходзіць з друку апавесць Ус. Краўчанкі «Станавленне», прысвечаная аднаўленню калгаснай гаспадаркі. А ў 1947 годзе — апавесць «Рыгор Шыбай» аб геранічных справах беларускіх партызан у гады Айчыннай вайны.

У пасляваенныя гады Усевалад Краўчанка выдае некалькі зборнікаў апавяданняў і навед: «Дзве сяброўкі», «У імя Радзімы», «Падарунак», «Жыта красуе», «Вясна на Палессі», «Крыгаход», «Зорка Венеры».

У Галандыі адбыліся кафедрныя курсы, якія служылі ў фірмах гатовага алесня еўрапейскіх краін. Юрысты патрабавалі ўвесці законы, якія абаранялі б еўрапейскія фірмы ад шпіянажу іх амерыканскіх калег. На працягу апошніх год амерыканскія фірмы гатовага алесня пашыляюць спецыяльных агентаў у Еўропу, каб тайна даведзана, якія новыя мадэлі рыхтуюцца для наступнага сезона, і закідаюць сусветны рынак новымі еўрапейскімі мадэлямі алесня раней, чым гэтыя мадэлі з'яўляюцца ў Еўропе.

Заручыўшыся рукамі калені, мара іншая. Ён, напэўна, маршчы аб космасе, аб далёкай планеце, на якую ён абавязкова палічыць. Так, палічыць! Хлопчыкі стануць героямі, іх мара здасяцца, бо пад іх нагамі такая зямля, на якой здасяцца ўсе, нават самыя смелыя, мары!

Малюнік Барыса АРАКЧЭВА. Тэкст Аляксандра ШАШКОВА.

Лёша—будучы насьмануаў.

М. КАМІНСКІ.

ІХ НОРАВЫ, ІХ МАРАЛЬ

Факты з зарубежных газет і часопісаў

ЗЛАЧЫНЦАў НЕ ЗАТРЫМАЛІ
Трое п'яных амерыканскіх ваенаслужачых у горадзе Нансі, праждваючы на дзятку на блэжудной вуліцы, заўважылі негрыяцкага студэнта. Амерыканцы вылезлі з машыны і пачалі біць яго. Калі на крыкі негра прыбеглі прахожыя, амерыканцы спакройна селі ў машыну і паехалі. Негрыяцкі студэнт М. Армара дастаўлены ў бальніцу ў цяжкім стане. Французская паліцыя і амерыканская ваенная паліцыя павадалі, што злачынцаў затрымаць не ўдалося.

БЮРО ХАТНІХ ПАСЛУГ
Лонданскі актёр Прайс ядаўна арганізаваў бюро хатніх паслуг. Па тэлефонным званку бюро высылае чалавека для мыцця падлогі, прыбрання пакояў і таку падобных паслуг. Усе работы выконваюць актывы, якія не маюць пастаяннага заробку або апынуліся без работ.

БІЗНЕС БУДУЧЫХ КАСМАНАУТАў
Сямёра амерыканскіх пілотаў, якія рыхтуюцца да палётаў у космас, заклочылі паміж сабою да-

гавор аб тым, што ўсе звесткі пра сваё будучае жыццё і свае палеты яны будуць прадаваць газетам і часопісам толькі за агульную згоду, а атрыманыя ганарары дзятку парэўну.

КУ-КЛУКС-КЛАН ШАЛЕЕ
Больш 150 палюющих крыжоў было ўстаноўлена ў апошні час у розных гарадах штатаў Джорджыя, Алабама, Фларыда і Паўднёвая Караліна. Такія крыжы па звычайна Ку-клукс-клана ўстанавляюцца перад домам, на які намячаны напад, каб напалохаць будучую ахвяру. У горадзе Гасдэв (штат Алабама) ку-клукс-кланшчыні, спалішыў крыж перад сінатогой, кінул бомбу туды ў акно і страляў у людзей, калі тыя пачалі ўцякаць. Некалькі чалавек было сур'ёзна паранена.

У ПЯТАЙ СТАДЫ
Мастак-эсюрэаліст Сальвадор Далі, вядомы сваімі вяснянымі карцінамі, напісанымі металам прысканя фарбы на палатно з наступнай апрацоўкай мятлой або іншым падручным інструментам, завуў на прэс-канферэнцыі ў Парыжы, што цяпер ён уступае «у

пятую стадыю сваёй творчасці» — істарычную стадыю.

ЗАБОРОНЕННЫЯ МЕЛОДЫ
Па новыму закону, прынятым французскім урадам аб абавязковай пэўнары для ўсіх эстрадных нумароў, накладезна забарона на песеньку вядомага эстраднага выканаўцы Аленава «Ты алабарда маё сэрца». Падставай для забароны з'явіўся той факт, што, на думку інтэрнуму чыноўнікаў, яе мелодыя крыху нагадвае алжырскае песенкі, вельмі папулярныя сярод байцоў вызваленчай арміі.

У ПОШУКАХ МЕТАДАў ЗАБОЙСТВА
Японская паліцыя забараніла паказ па тэлебачанню сцэны забойства з дапамогаю нажа і пісталета, каб юныя тэлегледачы не вучыліся карыстацца гэтай зброй. Газавыя кампаніі дамагаліся забароны паказу па тэлебачанню забойстваў і самазабойстваў з дапамогаю газу, таму што гэта адбівае ад іх новых кліентаў. Сізырнысты, якія забіваюць японскае тэлебачанне крмінальных гісторыямі (штодзёна на ўсіх праграмах дацна не менш

пці такіх фільмаў), старанна шукаюць новых спосабаў забойства, таму што адны атручаванні не п'кавіць ужо гледачоў.

ДЗЕЦІ НА ЭКСПАРТ
У Паліцыі на амерыканскай ваеннай базе «Літл Амерыка» (Малая Амерыка) з маўклівай згоды мясцовых улад ідзе гандаль дзяткамі. За 300—400 нямецкіх марак бладзетныя сем'і амерыканскіх ваенаслужачых купляюць неаказаннаарожаных дзяткаў у нямецкіх дзяткаў, якія працуюць на ваеннай базе, Улады без перашкоды выдаюць візы на выезд гэтых дзяткаў у Злучаныя Штаты.

«Гамбург бльдыдэйтун».
МОДЫ І ШПІЯНАЖ
У Галандыі адбыліся кафедрныя курсы, якія служылі ў фірмах гатовага алесня еўрапейскіх краін. Юрысты патрабавалі ўвесці законы, якія абаранялі б еўрапейскія фірмы ад шпіянажу іх амерыканскіх калег. На працягу апошніх год амерыканскія фірмы гатовага ал